

Projectfiche Duurzame Wijken

Parckfarm - Thurn & Taxis, Brussel

(INTER)NATIONAAL DOSSIER BRUSSELS DOSSIER

Locatie:

Stad Brussel, Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Publicatiedatum:

Oktober 2019

OPGESTELD DOOR DE FACILITATOR
DIENST DUURZAME WIJKEN

IN COPRODUCTIE MET

- Leefmilieu Brussel, Afdeling Groene Ruimten

info@besustainable.brussels

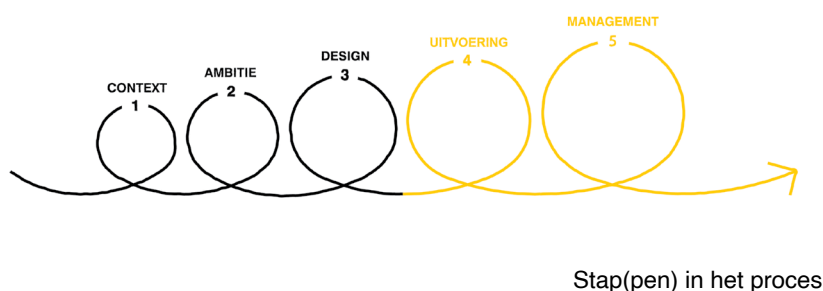
Leefmilieu Brussel – Afdeling Kwaliteit van het leefmilieu, Circulaire economie en Duurzame stad - Departement Begeleiding duurzame stad

“Een evoluerend park dat diverse ervaringen biedt, in hartje Brussel”

Beschrijving

Multifunctioneel en sociaal park- en boerderijproject, op een braakliggend voormalig spoorterrein bij Thurn & Taxis, tussen de gemeenten Brussel-Stad, Sint-Jans-Molenbeek, Jette en Laken.

Actoren

Opdrachtgever: (onder de openbare instanties): Leefmilieu Brussel

Uitvoerders (Parckfarm - Parckdesign 2014): 1010 architecture urbanisme (Farmhouse), Alive Architecture, Taktyk

Beheerder: vzw Parckfarm T&T

Algemene inleiding

De site Thurn & Taxis en de braakliggende spoorwegterreinen in het verlengde ervan, gelegen tussen de gemeenten Brussel-Stad, Sint-Jans-Molenbeek, Jette en Laken, vormen al langere tijd een ruimtelijke, sociale en economische grens. De site, die bekend staat om zijn opmerkelijk industrieel erfgoed, wordt momenteel grondig verbouwd. Het doel is duidelijk: er een voorbeeldige duurzame wijk van maken voor iedereen, een vorm van stadsonwikkeling nastreven die mensen in staat stelt om zich de oevers van het kanaal opnieuw toe te eigenen en de banden met de aangrenzende wijken te herstellen.

De site vormde oorspronkelijk een verzameling resterende ruimten na de ontmanteling van de spoorlijnen. De eerste stap in deze hertoe-eigening was de aanleg van het speelplein. Gezien de grote vraag naar groen in het aangrenzende stedelijke weefsel is dit project uitgebreid met de herinrichting van L28 tot openbare ruimte. Het aaneengesloten groene gebied richting Thurn en Taxis kwam al snel naar voren als opportuniteit om deze ruimten te verbinden met de kanaalgebieden en tegelijkertijd een uitgestrekte groene ruimte te bieden voor de aangrenzende wijken.

Leefmilieu Brussel nam de gelegenheid te baat om het project Parckdesign te lanceren, waaruit het inmiddels befaamde project Parckfarm is ontstaan.

De verschillende delen van dit uitgestrekte park ontwikkelen zich in hetzelfde tempo als de wijk, via een aanzienlijk netwerk van lokale publieke en private actoren die de verschillende braakliggende terreinen hebben helpen transformeren tot groene ruimten, collectieve tuinen, veehouderijen enz. De aanwezigheid van het park wordt nu bestendig door het BBP Thurn en Taxis.

Sites-web

<http://parckfarm.be>

<https://taktyk.cargo.site/>

<http://www.alivearchitecture.eu/>

Wijkcontract Bockstael:

<https://www.brussel.be/duurzaam-wijkcontract-bockstael?ga=2.21258427.1086241344.1574343095-784349506.1572708906>

Wijkcontract Schelde-Maas:

<https://wijken.brussels/1/q/34>

Relevant voor de indicatoren

VIS
MAN
HUM
NAT
SPA
MAT

© parckfarm.be

Axonometrische plattegrond Thurn & Taxispark

Programma

- Farmhouse: serre en cafetaria. Het gebouw is een gerecycleerde serre uit Nederland
- KotKot: collectief kippenhok (in herbouw)
- Bee cars: modulaire bijenkasten
- Broodoven
- Moestuin
- Compost voor tuiniers en de moestuin
- Stadsmeubilair
- Evenementen

Projectambities :

- Een harmonieuze verbinding tot stand brengen tussen de gemeenten Brussel, Molenbeek, Jette en Laken.
- Een culturele ontmoetingsplaats bieden rond de vele activiteiten die de lokale initiatieven organiseren.
- Synergieën tussen de lokale actoren aanmoedigen.
- Zorgen voor een expressieruimte voor de bewoners van de omliggende wijken.
- Een park creëren gewijd aan innovatie en experimentering in Brussel.

Identiteitskaart

De site Thurn & Taxis is gelegen tussen de gemeenten Molenbeek, Jette en Laken. Het park zorgt voor een verbinding tussen deze gemeenten. Het strekt zich uit van het kanaal Brussel-Charleroi tot het nieuwe stadspark L28.

Luchtfoto: in doorlopende lijn het aaneengesloten groene gebied, in stippellijn het L28-park, binnen de cirkel Parckfarm.

Context:

Huidige situatie: braakliggend voormalig spoorterrein dat een echte grens vormt tussen de gemeenten Molenbeek, Jette en Laken.

Beoogde situatie: Wijken die met elkaar verbonden zijn door een actief lineair park. Een nieuw sociaal-economisch centrum, zowel op het niveau van de wijk als op dat van de metropool.

Geschatte oppervlakten:

- Het aaneengesloten groene gebied: ~10 ha
- L28-park: ~2,5 ha
- Uitbreiding van het aaneengesloten groene gebied naar het Bockstaelplein (momenteel in aanbouw): ~2,2 ha

Fasering van de werken:

- Inhuur van het aaneengesloten groene gebied: 2014 (Extensa / Bureau Bas Smets)
- Parckfarm - Parckdesign 2014: 2014 (1010 architecture urbanisme (Farmhouse), Alive Architecture, Taktyk)
- L28-park: 2015 (Beliris / Grontmij)
- Uitbreiding van het aaneengesloten groene gebied naar het Bockstaelplein (momenteel in aanbouw): 2020 (Leefmilieu Brussel, Landinzicht)

Hulpmiddelen:

ParckDesign: een Brusselse biënnale, gelanceerd in 2006, die de mogelijkheden onderzoekt om openbare ruimten te creëren in stedelijke gebieden en waarvan Parckfarm is afgeleid.

Parckfarm T&T vzw: vereniging opgericht naar aanleiding van ParckDesign 2014 om de site te beheren en te animeren. Sinds 2014 biedt Parckfarm de bewoners en gebruikers van de wijk een ruimte voor ontspanning en gezelligheid rond de thema's landbouwproductie, duurzame voeding en stadslandbouw.

Voorbeeldfuncties

VIS

VIS 01 - Is de visie verankerd in haar context?

De Brusselse biënnale ParckDesign, die in 2006 door Leefmilieu Brussel werd gelanceerd, bestudeert de mogelijkheden om openbare ruimten te creëren in stedelijke gebieden. De editie 2014 gaf een echte boost aan het nieuwe Thurn & Taxispark. Het park maakt nu deel uit van een denkoefening over de rol van het stadslandschap en de manieren om nieuwe ruimtes te bedenken die dichterbij de bewoners en de gebruikers staan. Parckfarm, het centrale deel van het park, vormt sindsdien een nieuw model van evoluerend en productief park, gebaseerd op het begrip 'stadsboerderij'. Het park ontwikkelt zich in hetzelfde tempo als de buurt en haar actoren, zonder starre planning, en biedt diverse ervaringen

MAN

MAN 01 - Is het projectbeheerproces veerkrachtig?

MAN 04 - Bestaat er een procedure voor het duurzaam beheer van het leven in de wijk?

L'expérience ParckDesign 2014 a permis de tester l'approche dParck-Design 2014 bood de mogelijkheid om de benadering van het design te testen als proces om lokale en gewestelijke actoren te betrekken. Na een fase van denkwerk, creatie en participatie van de ontwerpers werden de inwoners van de wijk Thurn & Taxis, maar ook kunstenaars, studenten, moestuiniers en stadsimkers uitgenodigd om verschillende installaties te ontwikkelen die elementen van voedselproductie integreren in de creatie van een nieuw stadspark.

Deze ervaring is succesvol geweest en de dynamiek is nog steeds aanwezig. Vandaag zijn enkele kortstondige installaties uiteindelijk blijvend geworden en zijn de verschillende actoren niet alleen betrokken bij de co-creatie van projecten, maar ook bij het onderhoud ervan. Er bestaat een echte synergie tussen de actoren, die niet alleen in de aanleg van de ruimte participeren, maar ook in de beleving ervan.

De vereniging Parckfarm T&T, die is voortgekomen uit de ervaring met ParckDesign 2014, is een realiteit die door en voor de bewoners zelf wordt ondersteund met als doel de openbare ruimte te animeren en de burgers te ondersteunen bij de uitvoering van projecten, workshops, buurtfeesten en tal van andere burgerinitiatieven. De actoren proberen

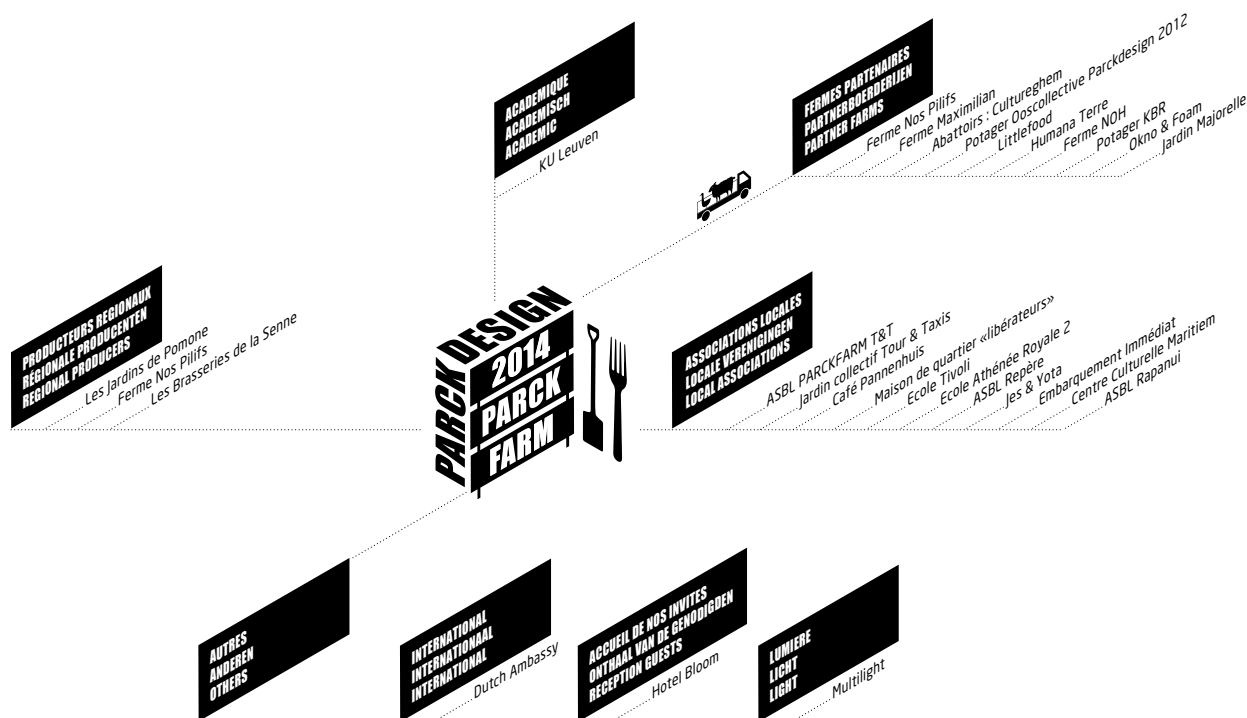
Affiche ParckDesign 2014

© Parckdesign 2014, Parckfarm

Bewoners in de moestuin

© Parckdesign 2014, Parckfarm

Netwerk en partners verbonden aan ParckDesign 2014

op die manier samen een duurzame sociaal-economische dynamiek te ontwikkelen. De vereniging is een open platform voor betrokkenheid en uitwisseling voor alle bewoners van de buurt, maar ook voor kunstenaars, studenten, stadsboeren, landbouwers en groentetelers in het gewest die aan het project willen deelnemen.

Parckfarm, het centrale deel van het park, vormt een uitstalraam en het contactpunt tussen de gebruikers van de site Thurn & Taxis en de lokale actoren. Het versterkt de banden en de sociale cohesie in de wijk. De lokale actoren stellen bezoeken, interactie met de installaties en diverse momenten van uitwisseling (workshops, debatbijeenkomsten, filmvertoningen, concerten enz.) voor. Naast het opzetten van inventieve voedselproductiezones maakt deze ervaring het mogelijk om uitwissel- en deelsystemen op te zetten.

De FarmTruck, waarmee het project van start ging, stelde de gebruikers in staat om meer te weten te komen over de proefprojecten van regionale boeren en deel te nemen aan landbouwinterventies en -prestaties in een groot aantal openbare ruimten in de hoofdstad. De bedoeling was om de ontwikkeling van nieuwe banden tussen ontwerpers van hier en elders te stimuleren door de talrijke maar weinig bekende lokale initiatieven op dit gebied zichtbaar te maken.

Deze unieke plek bewijst dat een nieuwe manier van samenwerken mogelijk is binnen het stedelijke weefsel, in het hart van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Kippenhok KotKot

© Jacques Dujardin

HUM

HUM 01 - Geeft de analyse een goed inzicht in de sociale en economische context?

HUM 02 – Stimuleert het project de sociale vitaliteit van de wijk?

HUM 03 - Is het wijkproject inclusief?

Parckfarm heeft het mogelijk gemaakt om een nieuw model van openbare ruimte te genereren en combineert de kenmerken van een park en een landbouwproductieruimte. De FarmTruck nodigt de gebruikers van het park uit om meer te weten te komen over de proefprojecten van regionale boeren en deel te nemen aan landbouwinterventies en -prestaties in een groot aantal openbare ruimten in Brussel.

De aanwezigheid van veel lokale actoren draagt bij tot de sociale en economische integratie van de bewoners van de omliggende wijken. Onder de vele projecten die op het festival ParckDesign 2014 werden voorgesteld, zijn er enkele lokale bedrijven die de sociaal-economische activiteit die vandaag voortvloeit uit het park, nog steeds stimuleren:

- **KotKot:** Het KotKot-project, dat door de inwoners van de wijk is opgezet en uitgevoerd, stelt voor om dieren op een duurzame manier in de stad te integreren. Onder toezicht van een architect en een dierenarts kwamen de projectdeelnemers een aantal keer per week bijeen om samen een dierenboerderij te bouwen met duurzame gerecycleerde materialen. Zij zullen dan dagelijks zorgen voor 10 kippen, 2 ganzen en 2 schapen, de toekomstige bewoners van de boerderij. Daarbij berust de duurzame integratie van boerderijdieren in de stad op de participatie van de buurtbewoners, in de openbare ruimte van het Thurn & Taxispark. Het werd gedeeltelijk vernield (vandalisme) en moet binnenkort weer worden opgebouwd.
- **Beecar:** 'Bee-cars' is de naam die aan de bijenkorven in het Thurn & Taxispark is gegeven. Er zijn vijf bijenkolonies verspreid over vijf hutten, ontworpen door de kunstenaar Jacques Dujardin in samenwerking met de bewoners van de omliggende wijken. Bijen verbeteren de biodiversiteit van het park door de bloemen van het park en de omliggende tuinen te bestuiven. Via workshops wordt van tijd tot tijd honing geogst en in potten gedaan. Om de bewustmaking van de gebruikers en de sociaal-economische voordelen te optimaliseren, is het ook mogelijk om deel te nemen aan animaties en bezoeken. Het project is in ontwikkeling en zal mogelijk een insectenhotel of een andere faciliteit voor wilde bestuivers worden.

Bijenkast 'Bee-Car'

© Jacques Dujardin

Mobiele 'Bee-Car' bijenkasten

© /www.landezine.com

Schapen tijdens ParckDesign 2014

© /www.landezine.com

Groene verbindingen tussen de wijken.
Hier het L28-park.

© Bram Goots / SWECCO

- Andere faciliteiten en activiteiten zijn nog steeds aanwezig: de broodoven, de moestuin, de landschapstafel, het eetbare pad enz.

SPA

SPA 02 – Vormt de open ruimte de ruggengraat van de wijk?

De site van Thurn & Taxis, en meer bepaald het park, fungeert als verbinding tussen de gemeenten Brussel-Stad, Molenbeek, Jette en Laken. Het park verbindt het kanaal in het zuidoosten, het metrostation Belgica in het westen via het nieuwe L28-park, het station Pannenhuis in het noorden en binnenkort het Bockstaelplein, nog verder naar het noorden. Deze sterk verstedelijkte gebieden zijn dus met elkaar verbonden door echte ecologische corridors die voorbehouden zijn voor zachte mobiliteit.

NAT

NAT 03 – Creëert het project een maatschappelijke meerwaarde gekoppeld aan de groene ruimten?

De doelstellingen van de vereniging Parckfarm T&T kaderen in de promotie van de ecologische handelswijzen in een stedelijke omgeving. De milieucomponent wordt ontwikkeld via de ondersteuning van duurzame voeding, door de promotie van stadslandbouw en duurzame economische modellen. Er worden diverse activiteiten georganiseerd (animaties, workshops, rondleidingen enz.) om een breed publiek bewust te maken van de zogenaamde 'groene' handelswijzen. Het beheer van een kantine volgens de slogan 'van het veld op het bord' van het festival ParckDesign, is ook gericht op het ondersteunen van de professionalisering van beroepen die verband houden met duurzame voeding.

Sommige faciliteiten komen de biodiversiteit van het park rechtstreeks ten goede. De stadsboerderij is natuurlijk een echt toevluchtsoord voor biodiversiteit. De bijenkorven met hun bijen verbeteren de biodiversiteit door de bloemen van het park en de omliggende tuinen te bestuiven. De kookateliers hebben een compostsysteem dat andere faciliteiten in het park ten goede komt.

MAT

MAT 03 - Zijn de inkomende hulpbronnen en het gebruik ervan geoptimaliseerd?

Het Farmhouse is ontworpen als een tijdelijke structuur. In het ontwerp

De Farmhouse-serre

© Jo Voets

van het paviljoen is daarom direct rekening gehouden met het vooruitzicht van een eventuele demontage.

Er is gekozen voor een serre vanwege de snelle demontage en de mogelijkheid om deze eenvoudig te verplaatsen en elders weer op te bouwen. Het bureau 1010 AU werkte samen met Hogervorst-Tabben, een Nederlands bedrijf dat gespecialiseerd is in de demontage van serres uit de tuinbouwsector. Dezelfde onderneming was ook verantwoordelijk voor de bouw van het paviljoen op het terrein. De rest van de inrichting werd volledig uitgevoerd door lokale vrijwilligers. De betonnen platen, die bij de sloop van trottoirs werden gerecupereerd, werden zonder bevestiging op een dekvloer geplaatst om later gemakkelijk weer te kunnen worden gerecupereerd. Het rood geschilderde centrale volume is uitgevoerd met een houten structuur die in vier delen kan worden gedemonteerd.

Constructies die bedoeld zijn om in de toekomst te worden gedemonteerd, worden steeds gangbaarder. Ze worden echter meestal gemaakt met nieuwe elementen. Dit project stelt hier een alternatief voor dat aantoont dat het mogelijk is om demontabel te bouwen met herbruikbare elementen.

Na afloop van de biënnale ParckDesign werd uiteindelijk beslist om het paviljoen in het park te behouden. De serre bevat ook andere herbruikbare materialen (een roestvrijstalen spoelbak, een koelkast, een regenwassertank met een volume van 1 m³).

Bouw van de Farmhouse-serre

© 1010 AU

© 1010 AU

Bouw van de Farmhouse-serre

© 1010 AU

De Farmhouse-serre, in het hartje van het Thurn & Taxispark

© publics-space.brussels

Een park dat de wijken met elkaar verbindt. Hier sectie L28

© bx1.be

Het Thurn & Taxispark wordt binnenkort uitgebreid tot aan het Bockstaelplein

be sustainable.brussels
Réalisons les quartiers durables
Werk maken van de duurzame wijken